

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.

Pe jumătate an 14.— „

Pe 3 luni . . . 7.— „

Pe o lună . . . 2.40.— „

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40.— franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACȚIA

și

ADMINISTRAȚIA

Strada Zrinyi N-rul 1/a

INSERTIUNILE

se primesc la admini-
strație.

Mulțumite publice și Loc

deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrise nu se in-
napolază.

ROMÂNUL

O întrebare pentru „Telegraful Român“.

Arad, 6 Aprilie.

Nu ne facem iluzii mari de răspunsul pe care ni-l va da „Telegraful român” din Sibiu la întrebarea ce-i punem mai în jos. Nici nu punem, când e vorba, această întrebare pentru ca să ni se răspundă, — o punem pentruca publicul românesc să-și poată da mai bine seamă decât oricând de situația echivocă, pe care o menajază în mod sistematic ziarul sibilian, și de felul cu care sfidează bunacredința a cetitorilor săi, a bunilor preoți de pe sate.

În materie politică se știe ce direcție a urmat dela moartea lui Șaguna încoace „Telegraful”, foaia pe care *trebuie* să o plătească preoții noștri, ori le place această politică, ori nu.

„Telegraful” are o direcție moderată, reprezentând tendința de împăcare cu Ungurii și de atitudine politică la fel cu cea pe care o urmează Sașii. Ce e drept, direcția aceasta „T. R.” n'a urmărit-o în mod sistematic. De foarte multe ori el uita că e un ziar moderat și făcea politica națională a partidului nostru, pentru ca, în momentul cel mai apropiat să adăpostească în coloanele lui pe unul sau pe altul dintre naufragiații politici, ca Emil Babeș, Moldovan Gergely, E. Brote, Slavici, Mangra ș. a.

Atitudinea aceasta a disgustat cu totul publicul cinstit. Presa noastră serioasă de ani de zile ignorează aproape cu desăvârșire „T. R.”. Abia din când în când de mai răsună doar prin coloanele ziarelor noastre câte un glas de preot indignat împotriva ziarului hermafrodit, căruia îi cere socoteală pentru efectele dezastruoase pe care le produce atitudinea lui. Așa s'a întâmplat d. e. în toamna trecută când „Telegraful” a fost atacat, pe toată dreptatea, în ziarul nostru de un preot, care s'a săturat de a mai tot înghiți hrana oferită de acel ziar. „T. R.” a venit atunci și a dat niște lămuriri, din care reținem următoarele rânduri: „Politica ziarului nostru a fost totdeauna politica de concilianță, de înțelegere cu cei dela putere, așa cum a făcut-o marele întemeietor al ziarului, A. baron de Șaguna, care ne-a îndemnat să imităm pe Sași și să facem politica de oportunitate și de acomodare pe care ei o fac. În spiritul acesta, de bunăvoință și apropiere de guvern, a fost condus ziarul nostru în viața lui Șaguna, și în spiritul acesta e condus și de atunci încoace.” („T. R.” Nr. 108/1913).

Să ne oprim la aceste cuvinte, pentrucă ele sunt substratul întrebării, pe care i-o punem „Telegrafului”.

„Telegraful” e pentru „împăcarea” cu Ungurii. Ei bine, *mai crede* „Telegraful” că, după lungile tratative cu contele Tisza, eșuate în luna trecută, o *împăcare cu Ungurii e posibilă?*

Noi știm că și episcopatul românesc de ambele confesiuni a discutat chestia împăcării dimpreună cu delegația comitetului nostru național, și că el a fost de cea mai categorică convingere că pe *bazele principiare* oferite de contele Tisza nici un Român adevărat, fie el chiar și moderat, nu poate încheia vre-un fel de pact, căci de o „*împăcare*” *nici vorbă nu poate fi*.

Episcopatul s'a solidarizat în acest punct pe deplin cu vederile comitetului național. Acum, dupăce pentru orice om cu mintea la loc s'a produs dovada că cu Ungurii nu se poate face un pact cinstit — urmează ca și aceia cari au crezut până acum în sinceritatea și în bunăvoința guvernanților acestei țări, văzând platforma, pentru noi ucigătoare, a „pacificatorului” Tisza — *să tragă consecințele*. N'am fi așteptat dela „Telegraful Român” să adopteze imediat în întregime programul național — căci de atâta energie dela Șaguna încoace n'a mai fost „Telegraful” aproape niciodată capabil — dar așteptam ca el să-și precizeze cel puțin punctul de vedere în fața situației provocate de lungile tratative. „Telegraful” însă ce-a făcut?

Să-l urmărim pas de pas!

La 5/18 Februarie s'a dat publicității declarația comitetului național, în sensul căreia acesta nu poate primi concesiunile oferite de contele Tisza ca bază a pactului intenționat de ambele părți. „Telegraful” publică și el (Nr. 14 a. c.), la loc de frunte „Hotărârea comitetului” (Observați titlul; par'că ar vorbi de un comitet al lui!) cu simpla observare, care din punct de vedere programatic nu spune absolut nimic: „ne pare foarte rău, că *acesta* a trebuit să fie rezultatul multelor, poate prea multelor pertractări, dar datori suntem a-l primi așa cum e”.

Să reținem două lucruri din cuvintele acestora: pertractări au fost multe, poate prea multe, — ceace înseamnă că „T. R.” ar fi fost mai radical chiar decât comitetul național și ar fi respins chiar dela început propunerile primului ministru, văzând cât de puțin potrivite sunt spre a putea servi ca bază ale unor tratative — și a doua că „T. R.” se simte *dator* a primi rezultatul așa cum e — ceace însemnează că recunoaște de corectă hotărârea comitetului.

În numărul următor al său (11/24 Febr.) „T. R.” publică un nou articol prim sub titlul: „*Contele Tisza și Românii*”, în care se spun între altele: „rezultatul final al pertractărilor a fost *negativ*, din pricina că comitetul executiv al partidului național român a aflat că e prea puțin aceea, ce a pus în vedere pentru viitor contele Tisza ca măsuri de îmbunătățire a sortii poporului nostru”.

Așadar: rezultatul a fost negativ nu pentrucă contele Tisza a oferit prea puțin, ci

pentrucă „comitetul a aflat că e prea puțin”.

Mai departe zice „T. R.”: „Din lunga și frumoasa vorbire a contelui Tisza, primită din partea dietei cu dese și generale aprobări (observați stilul! N. R.) ne câștigăm impresia că firele pertractărilor cu Românii (cari și câte au fost până aci au fost prea multe! N. R.) nu le-a rupt de tot și că tratativele vor fi de nou reluate la timp potrivit; dar ne câștigăm mai ales convingerea, că aceea ce s'a promis Românilor în scopul ușurării sortii lor, guvernul va da poporului nostru fără considerare la faptul, că n'a putut ajunge la înțelegere cu fruntașii săi („Telegraful” îi recunoaște! N. R.), dacă și nu în întregime, barem în parte”... Și, ceva mai departe: „Suntem mulțumitori contelui Tisza pentru marea indulgență (noi zicem: pentru elementara datorie. N. R.), cu care a căutat să afle și să cunoască doleanțele mai de seamă ale poporului nostru, și pentru bunăvoința (!) cu care se angajează a le delătura (!), dacă nu pe toate, barem pe acelea cari apasă și supără mai mult poporul (!?!); și-l asigurăm că *aceasta* e calea cea bună și adevărată, pe care se poate ajunge la consolidarea internă a țării, la întărirea patriei și la mărirea ei”. — *Iată logică, iată demnitate, — iată idealul „Telegrafului”!*

În numerii consecutivi 16—19 „T. R.” publică, *tot la loc de frunte, cu titlu mare*, obișnuit numai la alegeri de mitropoliți și la sfințiri de catedrale, vorbirea contelui Tisza, fără vre-un comentariu, pentruca în Nr. 22—23 să publice, în *corpul ziarului*, vorbirea președintelui clubului nostru parlamentar, — a dlui Dr. T. Mihali. — În Nr. 20, după ce în cel precedent se terminase vorbirea lui Tisza, așteptam un articol mai temeinic asupra acestei vorbiri și asupra situației creată prin ea, când colo, la locul prim găsim un articol... istoric al răposatului vicar *Mangra*, pentru ca pe pag. a doua să mai întâlnim un articol... „politic” al aceluiaș, intitulat „*Răspuns sicofanților mei*” în care sunt improșcați cu noroiu directorii a două ziare naționale românești: Dr. V. Branisce și V. Goldiș.

Asupra situației — nimic, nici o vorbă. — În Nr. 23 „T. R.” are pe pag. 3 o scurtă notiță despre „*Dieta ungară*” în care înșiră pe deputații cari au luat parte la discuția în chestia tratativelor. Zice: „Eri, Joi, a vorbit deputatul Sággy Gyula, alăturându-se la părerea lui Apponyi, apoi *Vasile Mangra* și fostul ministru Berzeviczy, ambii pentru primirea rezoluției”. *Se remarcă, deci, prin subliniare, camilafca dela Orade!* — În Nr. 24 dă un scurt și foarte sec raport despre *dezbaterile din cameră*. În el găsim: „Urmează la cuvânt contele *Apponyi Albert*, care a vorbit cu multă obiectivitate în chestia română”. Autentic, deși de necrezut. Hârtia „Telegra-

fului” rabdă și *această* batjocură. Și o rabdă și publicul cetitor!

În Nr. 25 „T. R.”, nerăbdător, cere în articolul prim: „Să urmeze faptele”. Reținem din acest articol al autorului „Cărții de aur” următoarele: „De multă vreme, de patruzeci și câțiva de ani, nu s’a mai discutat la noi chestia de naționalitate cu atâta obiectivitate și cu atâta temeinicie, ca în ședințele din urmă ale dietei țării. A fost o curată emulație între oratori, silindu-se fiecare din ei să o prindă din partea ei cea adevărată (!) și să o prezinte ca o chestie astăzi de cea mai mare importanță, care negreșit *trebuie* să fie odată rezolvată”. După ce vorbește mai departe despre desbaterile din „frumosul și pomposul palat de pe malul Dunării” își arată părerea că ar fi bine, dacă la sfârșitul discuției camera ar aduce un concluz în sensul căruia să se „pună imediat în aplicare îmbunătățirile pe cari contele Tisza le-a arătat în vorbirea din 20 Febr.”. Apoi continuă: „Dar lipsa lui (a acestui concluz) nu înseamnă că guvernul contelui Tisza nu ar putea să pună în aplicare și fără concluz parlamentar toate ameliorările (!) sortii poporului român din patrie, pe terenul cultural și cel economic, pe cari atât de corect (!!!) le-a precizat d. ministru prezident în vorbirea sa din 20 Febr. a. c.”.

Și blasfemiile acestea sunt tipărite în ziarul lui Șaguna!

Trecem la Nr. 26, (8/21 Martie) cel din urmă până acum care se ocupă de chestia tratativelor încheiate. În articolul prim: „*Prin putere și forță*” se amintește de vorbirea din cameră a contelui Bethlen, în care acesta spunea că „programul politic al Românilor... nu e programul agitatorilor români, ci programul dictat de necesitățile și aspirațiunile unui popor, deci programul poporului român”. Și adaugă dela sine „T. R.”, „Cam acesta era înțelesul vorbelor dlui conte. Și înțelesul vorbelor sale era clar și adevărat. Pentru că așa e! Nu inteligența română a impus poporului nostru programul național român — cu care noi de altcum nu suntem și n’am fost din capul locului întru toate de a-

cord, — ci poporul însuși l-a reclamat, interesele sale l-au dictat fruntașilor săi. — Până aci ar fi foarte bine, foarte corect și foarte adevărat, aceea ce spunea contele Bethlen” etc. Așa dară: „foarte bine, foarte corect, foarte adevărat” e că programul național nu e programul fruntașilor, ci al poporului întreg — dar eu, „T. R.” sau eu T. Păcățianu, autorul „Cărții de aur” — nu consimt întru toate cu el!

Mă rog ce e asta? Logică e, cinste e sau ce e? Pe cine vrea să zăpăcească „T. R.”? Pe contele Tisza sau pe bieții preoți și învățători de pe sate? Și a cui politică o face un astfel de ziar, care în acest chip își bate joc și de logică și de cinste și de cele mai sfinte lucruri ale vieții noastre naționale?

Și ca nerușinarea să fie și mai mare „T. R.” a crezut că și mai poate permite un atentat la bunul simț al nostru: el a tipărit în broșură discursul contelui Tisza (o broșură de 70 de pag.) și l-a trimis *gratuit* tuturor preoților și învățătorilor gr.-or. din întreaga mitropolie! În „Prefață” iscălită de „T. R.” se zice, între altele: „Declarațiunile făcute din partea dlui ministru-prezident, enunțațiile sale clare (ca și când te-ar lovi cu măciuca ’n cap! N. R.), sunt atât de importante, nu numai pentru noi, pentru Români, ci pentru toate popoarele nemaghiare din patrie. — încât aflăm de bine ca ele să fie cunoscute în cele mai largi cercuri”. În adevăr, cât de necesar e să afle preoții și învățătorii noștri enunțațiile clare ale contelui Tisza cu privire la datoria noastră *de a ne sinucide naționalicește!* E bine că s’a găsit cineva care să și facă pomana de a le da conducătorilor noștri dela sate o astfel de lectură! Așa se cresc preoții și învățătorii în cultul idealului național; așa se scriu paginile viitorului volum al „Cărții de aur”!

În urma tuturor acestora întrebarea noastră e: *Nu crede „T. R.”, că atitudinea echivocă pe care o manifestă de câțiva vreme încoace e o adevărată crimă?* Nu crede d. Păcățianu că scriind așa cum scrie, va trebui să vie peste câțiva vreme cineva care să pu-

blice o „Carte a rușinii naționale”, în care să-i publice articolele acestea de o complectă inconștientă?

Și nu crede comisia administrativă a Tipografiei arhidiecezane, că e datoria împreună a ei de a curma odată o astfel de rușine, pe care neamul nostru n’o merită? Comisia aceasta, din care fac parte dd.: Dr. Ilarion Pușcariu, Dr. Eusebiu Roșca, M. Voileanu, I. A. de Preda, P. Lucuța, V. Fincu, Dr. E. Piso și Dr. G. Proca, credem că e datoare să schimbe direcția foii în sensul ca, *sau să facă politica națională a neamului nostru sau să nu facă nici un fel de politică.*

Apelăm la venerabilul arhimandrit Dr. H. Pușcariu, care a fost pe vremuri un intransigent luptător național al nostru, să dea ascultare glasului nostru care cere: să se facă rânduială și lumină la „Telegraful Român” al lui Șaguna!*)

Sânge rece!...

București, 4 Aprilie.

De mult situațiunea noastră externă nu s’a prezentat în condițiuni așa de bune ca în momentele acestea. Opinia europeană, încântată că România servește cu un adevărat sentiment de noblețe interesele civilizației occidentale, ne este favorabilă. Cele două mari grupări europene, tripla-alianță și tripla-înțelegere, s’au luat la întrecere spre a intra în grațiile României și spre a-și asigura, fiecare, concursul formidabilei armate române — una din cele mai bune din Europa! — pentru viitorul mare conflict european...

Nici un stat nu este așa de mult curtat astăzi în Europa ca România. Cele două blocuri europene: cel germanic și cel franco-rus, sunt de forțe așa-zicând egale... *România ține cumpăna*

*) În Nr. 108/1913 „Telegraful” reproduce câteva rânduri din dispozițiile lui Șaguna dela întemeierea ziarului (1853). Șaguna impunea redactorului ca să redacteze „Telegraful”: „fără de cea mai mică apriată sau temeinică vătămare a interesului prea luminatului împărat și a preainalt aceluiași stăpânire”. Și „Telegraful” vrea să și scuze echivocitatea cu aceste cuvinte puse pe hârtie într’o vreme cu totul deosebită de cea de astăzi! Dar atunci aveam împărat, — eram înainte de dualism, iar azi împrejurările sunt pe dos de cum au fost atunci!!

Exilul și moartea lui Napoleon III.

Într’o conferință ținută la Paris, d. Augustin Filon, fostul perceptor al fiului lui Napoleon III, a evocat epoca tulbură și tristă care a urmat detronării împăratului. Se știe că după războiul din 1870, Napoleon III s’a retras cu familia sa în orașelul englez Chislehurst unde a murit după doi ani. D. Augustin Filon a fost unul din puținii credincioși cari l’au urmat în exil; dsa mai este unul din și mai puținii supraviețuitorii ai acestor timpuri.

Astăzi se vorbește, în general, foarte puțin de Napoleon III. Cetitorii acestui ziar, cari știu câtă importanță are acest nume în istoria României moderne vor celi, cred, cu melancolie și cu interes, fragmentul din conferința dlui Filon pe care îl traduc mai jos, și în care este vorba de exilul și de moartea suveranului detronat.

Adrian Corbul.

În ziua de 20 Martie, împăratul călcă solul englez, venind din Wilhelmshohe. El era urmat de contele Davillier, primul său șambelan, de cei doi medici ai săi Corvisart și Conneau, și de secretarul său, d. Franceschini Pietri, care nu-l părăsise nici odată de când împăratul îl atașă persoanei sale, în 1859, în timpul războiului din Italia. D. Pietri, după ce a fost secretarul prințului imperial, o impresară și azi pe împărăteasa cu îngrijirile și cu devotamentul său.

Credincios gustului său pentru apartamentele înguste, împăratul se instalează în etajul întâi, care dădea înspre grădina. Cabinetul său

era așa de strîmt încât nu era loc într’insul decât pentru un birou și un fotoliu. La spatele biroului se afla panoplia cu armele împăratului; la stânga, un dulap mare continând o mulțime de hârtii, printre cari corespondențele cu diverși membri ai familiei imperiale și Memoariile inedite ale reginei Hortensia, ale căror cetitor îmi pare că am fost singurul până azi.

Ce făcea împăratul în biroul său? Este evident că d. Pietri ar răspunde la această întrebare mai bine decât mine. Cu toate acestea, când lipsea fie că era în concediu sau în misiune, s’a întâmplat de mai multe ori ca împăratul să facă apel la umilele mele servicii. Într’o dimineață îmi întinse o foaie de hârtie de scrisoare pe care scrisese câteva rânduri, cu un scris aproape tot așa de descurajător ca acela al unchiului său. Era povestirea întâiei vizite pe care regina Victoria o făcuse exilaților, o povestire foarte simplă, fără nici o rigoare protocolară și fără nici una din acele amplificări șarlatanești cu cari suntem obișnuiți. Ea începea cu o descriere pitorească a locurilor, apoi venea întrebarea povestită ca acelor doi amici cari se întâlnesc după o lungă despărțire și după întâmplări mișcătoare.

— Iată, îmi zise împăratul, aranjează această pagină pe care o vei trimite ziarelor.

N’am aranjat nimic dintr’însa: am copiat-o fără să schimb nici o silabă și am trimis-o la Paris.

Împăratul mai făcu odată operă de jurna-

list fără s’o vrea. În August 1872 veneam din Franța și am întâlnit familia imperială la Brighton. Împăratul asistase în aceeași zi la o conferință în care faimosul explorator Stanley a povestit întâlnirea sa cu Livingstone, în mijlocul pustiului african. El ne vorbi de conferință la dejun, povestind o parte dintr’însa. A treia zi îi fu dat să citească în *Paris-Journal*, sub o iscălitură pe care știa că e a mea, darea de seamă a ședinței. El îmi zise:

— Cum ai putut face o dare de seamă așa de exactă asupra unei conferințe la care n’ai asistat?

— Sire, adevăratul autor al acestui articol este împăratul, îi răspunsei eu.

Nu fu supărat de aceasta, căci era departe de a afecta față de presă disprețul pe care unii îl ațesează în ziua de azi. El cinstea și admira anumii scriitori cari luptau pentru el și știa să stimeze și pe scriitorii altor partide.

Se ocupa pe atunci de niste cercetări în balistică, cari trebuiau să-l conducă la descoperirea unui nou obuz. Înaintea de amiază era ocupată de aceste cercetări și de o compoziție în care voia să explice conducerea operațiunilor militare din clipa în care luase comanda și până în ziua când dimisionă în favoarea lui Bazaine.

În general, nu-l vedeam pe împăratul înainte de dejun. După dejun se plimba puțin la aer curat, pe lângă o balustradă de fier care despărtea grădina de o livadă mare în care

și unde va fi România acolo va fi și victoria în viitorul gigantic război mondial! De aceea să nu ne mire și nici să ne pierdem cumpătul când vedem că curțile imperiale își dispută grațiile curții române și când vedem că viitorului rege al României i se oferă mâna fiicei celui mai puternic dintre împărați: țarul Rusiei...

Se apropie ora cea mare a deslegării a o mulțime de mari chestiuni europene, printre cari se va numera și această chestiune lăsată atâtea amare veacuri în umbră, în uitare, de zeii forului european: *cauza națională română*. Până mai ieri-alaltăieri ea nu ne dădea decât pe noi și nu ne interesa decât pe noi, apărătorii vechei și nobilei civilizații latine la porțile Orientului, o insulă latină în mijlocul unui ocean de barbari... Acum însă sunt în Europa state cari au interes de noi fiindcă *au necesitate de amiciția noastră și de concursul admirabilelor legiuni române*, cari vor decide sortii luptei mari a viitorului. Și fiindcă au nevoie de noi, de brațele noastre, de eroismul caracteristic raselor latine a scumpilor noștri soldați, aceste state ne caută acum amiciția și vor să intre în bunele noastre grații.

Știind că ne doare ceva, știind că avem răni dureroase, seculare, de legat, acești amici ai momentului se interesează de revendicările și aspirațiile noastre pe cari până ieri nu le cunoșteau sau le neglijau cu desăvârșire. Acum însă *trebuie* să se intereseze și ei de păsurile noastre, de durerea cea mare a națiunii române, căci vindecarea acelor seculare răni va fi *prețul* concursului ce vom acorda uneia din cele două grupări cari se bat pentru alianța armelor noastre.

Steara României, mai strălucitoare decât oricând, se înalță tot mai sus pe firmament, ea va străluci din ce în ce mai tare și *din ce în ce mai departe*. Suntem în marșul *ascendent*. Și tocmai de aceasta *tocmai acum*, când evenimentele mari se pregătesc, când se încurcă din ce în ce mai mult itele pe cari numai tăișul clasic al sabiei le va descurca, *trebuie* să ne păstrăm rațiunea limpede, judecata clară și perspicace și, mai presus de toate *sângele rece!*

Entuziasmul este laudabil și este necesar în viața națională, tocmai ca în viața de toate zilele. Nici un act mare național n'a fost realizat și nu s'a realizat fără entuziasm. Dar în politică, afară de imboldul generos, cuceritor, afară de *avânt* mai este nevoie și de *sânge rece*, de o rațiune inteligentă, meintunecată nici o clipă nici de pesimism dar nici de optimism. Măsura și perseverența sunt două calități esențiale în politică. Entuziasmul este necesar ca să ne facă să *ne decidem* pentru un act important, la care

se cere curaj și energie. Dar odată deciziunea luată să nu uităm că entuziasmul va fi van și poate să devină chiar dăunător dacă nu este *condus*, limitat în marginile sale *utile*, de judecată, de sângele rece.

Poporul să fie entuziast, *capii* săi însă *trebuie* să se conducă de judecată și *nu trebuie să-și piardă sângele rece nici un moment*. Nefericită va fi națiunea ai cărei conducători se lasă orbiți de patimi, cu rațiunea întunecată de sentimente. Cel mai recent exemplu ni l-au oferit vecinii noștri Bulgari, cari au pierdut o situațiune întreagă din cauza neghiobiei unui șef politic orbit de presumpțiune: Daneff, faimosul insultător al miniștrilor români, care la Londra nici nu voia să știe de România și a cărei patrie, câteva luni în urmă, ne cerșea grație, ca gladiatorul învins de pe arenă...

Mișcarea mare a entuziasmului național este frumoasă, o aprobăm. În toate părțile sufletul românesc se manifestă acelaș: un dor de domnie, de suveranitate deplină, ne domină sufletele pretutindeni. România este tare, românismul este în plin avânt; încrederea în forțele noastre și în *vechea virtute romană renăscută*, a ajuns la desăvârșire: jena a trecut și nu ni-e mai frică de nimeni. Cel din urmă soldat român a început să devină conștient de chemarea sa nobilă, decisivă pentru viitorul și gloria țării și a națiunii...

Este oare nevoie de fierbere, de noui agitații, de curente de incurajare cu măiestrie întreținute, de meetinguri naționale?... Aceasta o simte mai bine sufletul poporului, instinctul său admirabil care numai arareori dă greș, aceasta a simțit-o *Liga Culturală* când a organizat înălțătoarea adunare din sala „Dacia”, aceasta a simțit-o și scriitorul acestor modeste rânduri când a înființat, la Paris, un birou de propagandă politică română în străinătate, și aceasta o va simți încă națiunea română până când timpul entuziasmului, epoca vorbelor însuflețitoare, a *ideei*, vor trece, și va veni epoca *faptelor!*...

Un singur lucru *trebuie* să accentuăm în aceste momente infrigurate de suflul mare al marilor evenimente ce vor veni: Cei cari conduc patria și națiunea să nu uite nici un moment că loviturile cele mari se dau cu entuziasm, dar rezultatele bune obținute de curaj nu vor putea fi salvate decât printr-o acțiune abilă, condusă cu *sânge rece*.

Videant consules.

Mircea R. Sirianu.

Din misterele legii electorale. Ceea ce nu-mai s'a bănuie la început, a ieșit clar la iveală după publicarea noii arondări a circumscripțiilor electorale. Guvernul și-a făcut mendrele după plac: și-a întărit pozițiile slabe și le-a slăbit pe ale adversarilor politici întăriți. Un exemplu clasic îl avem chiar aci în comitatul Aradului, unde din circumscripția Șiriei, unde a fost ales d. Șt. C. Pop, s'au rupt șase comune dintre cele mai mari. Din circumscripția Chișineului deasemenea s'au smuls două sate; astfel o reușită a deputaților naționali în aceste două circumscripții a devenit problematică.

Guvernul acum se mai îngrijește ca locurile vacante de comiți și prefecți să le împlinească tot cu oameni devotați partidului muncii; urmează apoi statificarea administrației care va face sute de mii de cetățeni cu drept de vot pen-denti de guvern.

După date statistice avem în Ungaria 314 mii funcționari de stat, cari sunt toți atâți agenți electorali ai guvernului. Numărul lor se va ridica prin statificarea notarilor, etc.; astfel funcționarii de stat vor forma a șasa parte din toți alegătorii. — O împărțire ideală, mijloace perfecționate, ilegalități brevetate pentru satisfacerea intereselor celor de la putere, cari ridiculizează declarațiile primului ministru despre „armonie”, „împăcare”, „raporturi normale” etc.

Propaganda opoziției în... America. Opoziția maghiară, neavând teren apt de propagandă aici acasă, încearcă cel puțin să câștige partizani printre emigrații de peste Ocean. În scopul acesta contele Károlyi a și sosit ieri în New-York, unde a fost întâmpinat cu mare tâmbălău de colonia maghiară și astăzi își va începe propaganda. Nu ne îndoim că politicianul maghiar va câștiga mulți alegători printre conaționali săi, cari viitoarele alegeri vor sosi toți cu vaporul express ca să-l voteze. Poate că îi va convinge și pe indienii, negrii, chinezii, mulatri despre sfîntenia ideii de stat național maghiar. — Dar mai sunt în lumea nouă și câțiva Români, pribegiiți de pe moștile conților și baronilor din Ardeal; aceștia credem că-i vor ști face o primire con-telui maghiar, cel puțin cum îi făcuseră lui Apponyi. Altcum ar fi amenințați bieții americani să crează că au de a face cu vre-un om genial!...

Nou proiect de lege în contra spionajului. Față de multele cazuri de spionaj ivite în vremea din urmă, ministrul de război a compus un nou proiect de lege, care l-a și prezentat spre vidimare ministerului de externe. Noul proiect de lege urcă pedepsele pentru spionaj fixate în codul penal, totodată specifică afacerea spionajului, care și în cazurile cele mai neînsemnate va fi considerat ca o *crimă de trădare*. Noul proiect se va des-

pășeau niște vaci. Împăratul făcea o sută de pași încoace și o sută de pași încolo, infundându-și piciorul încreuiat în elasticitatea moale a solului englez, cu acea clătinare a soldurilor pe care o văzuserăm de atâtea ori pe terasa din Compiègne ori pe drumulețul asfaltat care exista pe acea vreme în fața palatului Tuileries.

O pălărie de păslă moale înlocuise marea sa pălărie „a la d'Orsay” care răspândea o umbră pe trăsăturile lui, dar restul costumului era acelaș: pantaloni deschiși, redignotă neagră cam lungă și strânsă la talie; și, desigur că în buzunarul dela piept al acestei redignote trebuia să se afle un portofel de piele albenă care conținea obiectele sale cele mai prețioase. Am ținut odată acest portofel în mâna mea și vă pot face un inventar exact al bogățiilor lui Napoleon III: o suviță de păr de-al înmă-rătesei; o suviță din părul prințului imperial; cea dintâi scrisoare pe care i-o scrisese fiul său; cea din urmă scrisoare a reginei Hortensa, mama sa; apoi, niște formule de rugăciune adresate lui de niște pioase necunoscute; în sfârșit câteva bancnote, ca să aibă ce împărți la săraci.

Nu l'am văzut pe împăratul călare decât o singură dată: în ziua când majorul general Sir David Wood, comandantul garnizoanei din Woolwich, îi aduse această garnizoană spre a o trece în revistă. Când vremea nu era favorabilă promenadei, împăratul își fuma țigărele în galerie, ori lucra la o strungă așezată în sala de biliard. Sfârșitul după amiezii era con-

sacrat audiențelor. După cină, împăratul se așeza lângă împărăteasa și făcea „natience”, ori lua loc pe un fotoliu aurit, îmbrăcat cu catifea violetă, și se adâncea în gânduri.

Și iată care fu viața sa timp de optsprezece luni.

Dar sănătatea lui se sdruncina tot mai tare în fiecare zi. O consultațiune era indispensabilă și se făcu apel în acest scop la trei somități medicale din Londra și la medicii ordinar ai împăratului. Iată cum descrie el, într-o scrisoare adresată fiului său, rezultatul acestei consultațiuni:

„Scumpul meu copil,

„Consultația a avut loc astăzi și sunt foarte mulțumit de ea. Sir William Gull și Sir Auguste Paget sunt de acord și cred că luând câteva medicamente ușoare, mă voi însănătoși într-o lună. M'a intristat mult plecarea ta. (Plecarea prințului la Școala de artilerie) dar, numai de-ai fi sănătos și cu minte, mă voi consola gândind la viitorul tău.

„Te îmbrățișez cu dor.

„Părintele tău iubitor,

„Napoleon”.

Împăratul era el într'adevăr așa de liniștit cum părea a fi în această scrisoare? Desigur că nu. Cu toate astea, cine știe? Nădejdea se topește cu greu în inima marilor jucători cari au riscat și câștigat partide așa de însemnate! Le vine greu să creadă că soarta a devenit dușmana lor.

Sir Henry Thompson se stabili la Camden

spre a-l opera pe împărat de piatră. Era un om ciudat. Cea dintâi operațiune dădu nu rezultă slab. După a doua, împăratul rămase într-o stare de extremă prostrație. Decâteori ieșea din coma se agita ca într'un vis rău, și în clipele acelea, toate amărăciunile pe cari le ascundea sub masca sa de nepătruns îi scăpau de pe buze. Într'una din aceste clipe de semi-conștiență a rostit el, cu glasul încet și îndurerat, către doctorul Conneau care ședea lângă patul său:

— Nu este așa, Conneau, că noi n'am fost lași la Sedan?

Într'un alt moment lucid, fiind întrebat dacă nu dorea să-l vadă pe prințul imperial:

— Nu-l deranjați, zise el; lucrează.

Veni ziua de 8 Ianuarie. A doua zi de dimineață cei din jurul împăratului văzură că pulsul bătea încet și că viața i se stinge cu iuteală. Se trimise un curier prințului, la Woolwich, dar prințul sosi prea târziu. Am povestit cu alt prilej scena mișcătoare care avu loc în camera funebă.

Eu sosii și mai târziu. O întâlnii pe împărăteasa sus, pe scară. Eșea din odaia mortuară, și voi să reîntre din nou cu mine. Acolo, stând la piciorul patului. „Nu este așa că e frumos?” îmi zise ea. Și așa era; moartea îl întinerise pe împăratul cu zece ani; ea îi șterse de pe chip brazdele de suferință fizică și morală; și pe obrazul lui așa de calm, ea întinse un calm și mai mare, calmul august și definitiv al statuei!

bate în parlament, probabil, încă în cursul lunii viitoare.

Când episcopii se ceartă... După cum se aude, episcopul Miklóssy al Hajdudorogului nu și-ar muta reședința la Nyiregyháza de frica unui nou atentat (care în cele din urmă l'ar putea ajunge și acolo), ci de frica celui alt episcop. Reformații au cuibul vechiu în Dobrișin și episcopul lor Balthazar nu l'a privit cu ochi buni pe concurentul său novice. În vremea din urmă când relațiile între cei doi preasfințiți părinți se înăsprișeră, ambii făceau aluzii reciproce și publice. Din această luptă de aluzii se vede că a ieșit învingător episcopul reformat, iar cel „maghiar gr. cat.” a trebuit să-și ia catrafusele. Aceasta e cauza adevărată a mutării.

Liga Culturală răspunde atacurilor presei austro-ungare. Văzând interpretările date meetingului de Duminecă 16 Martie v. al Ligei Culturale de presa austro-ungară, comitetul central al Ligei se simte îndemnat să lămurească astfel atitudinea sa:

1. Stările politice austro-ungare îl interesează, întru cât ele împiedecă sau favorizează dezvoltarea culturii naționale a fraților noștri.

Tratativele contelui Tisza nu au oferit culturii românești nimic serios și au rămas dincoace de limitele creațiilor de natură permanentă.

Ele au promis numai un provizorat, ușor de suprimat din partea oricărui succesor al contelui, ori chiar din partea lui însuși. Contra acestui provizorat, care ar fi cel mult o pauză sau o pășire mai domoală pe drumul maghiarizării, se îndreptează cererea unei autonomii, în care în sfârșit frații noștri să se simtă liniștiți și să fie productivi în folosul culturii lor românești, nu al culturii altor neamuri.

2. *Interzicem ori cui îndrăzneala de a ni se atribui alte păreri decât cele fixate în moțiunea meetingului și repetăm: în această moțiune nu s'a spus nimic, absolut nimic ce să nu se fi cerut de nenumărate ori în Ungaria, Ardeal și Bucovina, în programe politice, în parlamente, în adunări și în presă. Nu noi dăm fraților noștri programe politice, ci dela ei ni-l împrumutăm noi pe al nostru.*

3. Faptul că programele lor trec și la noi, și că ele se discută tot mai des, mai cu pricepere și din ce în ce mai bogate informații, simbolizează o solidaritate sentimentală, de care nici oamenii politici ai României nu se pot lepăda.

Faptul acesta însă „*acuză*” pe asupritori și va avea, ca și până acum, *numai acele urmări, pe cari aceștia le vor căuta.*

4. Nervozitatea presei austro-ungare este regretabilă și foarte probabil neautorizată.

Ea scoate încă la iveală adevăratele sentimente ale dualiștilor, cari se sbat contra viitorului federalism de autonomii naționale.

Constatăm însă și noi că epoca presei austro-ungare gălăgioase a trecut, că asemenea fraților de peste munți, nici Români din regat nu mai pun temei pe amenințările ei; și *așteptăm să se ivească altfel de îndreptători serioși ai monarhiei, cari să nu mai sorie însulte și năivități, ci să întronizeze la Budapesta și bunăvoința și puterea de a face binele și a realiza fericirea așteptată încă tot dela Viena, de toate popoarele Monarhiei. — Comitetul central al Ligei Culturale.*

Franța și România. „Le Temps” se ocupă într'un studiu temeinic cu raporturile economice dintre România și Franța. Ziarul parizian pornind dela faptul că prietenia româno-franceză e promovată și de către actualul guvern român atrage atențiunea factorilor competenți asupra momentului potrivit de a lărgi și consolida raporturile economice dintre România și Franța. Franța între țările cari stau în legătură comercială cu România ocupă locul al patrulea. Industria franceză s'a lăsat în regatul român biruită de concurența industriei germane, care observând marea simpatie ce stăpânește în România față de produsele industriei franceze, importă în România produsele germane cu inscripții franceze.

Numitul ziar pledează pentru trimiterea de experți în România, cari petrecând acolo mai multă vreme să asigure o piață pentru produsele fran-

ceze și să dea informațiunile necesare industriașilor francezi.

Guvernul român ar sprijini aceste străduințe. Situația financiară a României, care e în înflorire de zeci de ani, e garantă deplină, pentru ca capitalurile să fie așezate și în România.

Din camera română. Din București ni se scrie: Lucrările parlamentului nu vor lua sfârșit decât după sărbătorile Paștilor, așa că, după votarea bugetului, care se va face în grabă până la 1 Aprilie, Corpurile Legiuitoare vor lua o vacanță scurtă de sărbători, ca să-și reia activitatea îndată după expirarea lor.

Cum guvernul înțelege să lase cea mai largă discuție asupra reformelor la ordinea zilei, se crede că parlamentul actual nu va fi dizolvat decât pe la mijlocul lunii Aprilie.

În legătură cu cele publicate de noi la alt loc, mai primim următoarele:

Pregătirile militare din țară fiind confirmate din toate părțile, au produs oarecare emoție în cercurile politice. Un membru al majorității din cameră a declarat:

— Va trebui ca a treia cetire a proiectului de revizuire să se amâne. Altminteri, actualul parlament fiind constituționalicește desființat îndată după votarea revizuirii, mobilizarea ne-ar surprinde fără parlament, iar noi alegeți nu am putea face. Este deci foarte probabil, dacă situația externă continuă a fi îngrijitoare, ca după al doilea vot dat revizuirii, continuarea discuției să se amâne, rămânând ca alegerile de constituantă să se facă în Noemvrie”.

In jurul unor mari evenimente.

Mobilizări generale febrile. — Bulgarii instigați să provoace România. — România așteaptă evenimentele cu arma la picior. — Regimente austro-ungare îngrămădite la trecătorile dinspre România (?). — Răsboiul austro-rus iminent(?). — Mobilizările Rusiei și Austro-Ungariei.

(Interviewul nostru cu un politician român.)

Arad, 6 Aprilie.

Dela înființarea lui și până astăzi ziarul „Românul” nici odată n'a publicat în coloanele sale știri și senzații neserioase, menite numai să producă surescitări și enervări nu numai de prisos, dar totodată și dăunătoare prestigiului pe care acest ziar l'a câștigat prin atitudinea lui totdeauna corectă și intransigentă, prin seriozitatea lui și prin jertfele mari aduse pentru informarea promptă și corectă a cetitorilor săi.

Mulțumită acestui principiu al nostru dela care nici un singur moment nu ne-am abătut, în timpul crizei balcanice am câștigat o foarte largă recunoștință pentru corectitatea informării on. noștri cetitori.

Suntem în ajunul unor foarte mari evenimente, cari, probabil, vor produce schimbări neașteptate în constelațiunile politice externe a statelor europene.

În consecință toate statele votează cheltueli enorme pentru înarmări extraordinare și în general se fac pregătiri febrile în vederea unui înfricoșat război care tot mai mult amenință să izbucnească incendiând întreaga Europa.

În această situație foarte delicată și nesigură până azi am ținut să înregistrăm pur și simplu evenimentele premergătoare marelui ciocniri, nu pentru a stârni — după cum am spus — senzații, ci pur și simplu pentru informarea cetitorilor noștri.

Mai la vale cetitorul va găsi amănunte într'adevăr foarte senzaționale dar pe cari scriitorul acestor rânduri a avut fericirea să le dețină azi în Arad dela un cunoscut personaj politic român din România în trecere spre Paris, iar asupra autenticității acestor amănunte nu mai încapă nici cea mai puțină bănuială, persoana politicianului român fiind o garantă incontestabilă.

Iată declarațiile importante ale interlocutorului nostru:

— *În Cadrilater se manifestă agitații bulgărești, puse la cale de cercurile naționaliste din Sofia și instigate de către o mare putere străină.*

În apropierea portului Balic a fost gă-

sită o mină care după toate probabilitățile a fost așezată acolo de agitatorii bulgari, cari intenționau să arunce în aier vreunul din vasele românești cari făcând cursa Constanța-Alexandria ar trece pe acolo.

O persoană dela noi de toată încrederea află din cercuri oficiale că într'adevăr Bulgaria face pregătiri febrile pentru a năvăli în Cadrilater și a-l ocupa prin surprindere, în felul cum au făcut Turcii cu Adrianopolul, Bulgarii fiind în credința, firește, că trupele românești aflătoare în prezent acolo nu vor putea împiedeca o eventuală invazie de trupe bulgare.

Bulgarii proiectează, adică, să provoace o răscoală în Cadrilater și în consecință trupele bulgare să năvălească apoi pentru ca să împiedece o măcelărire a populației din partea trupelor românești.

Ce măsuri a luat sau va lua România față de această mișcare?

— *În urma svonurilor alarmante cari continuă să sosească din Cadrilater d. Ionel Brătianu, ministru președinte și ministru de război însoțit de d. Alex. Cottescu, directorul general al căilor ferate române și de numeroși generali a plecat zilele trecute în teritoriul anexat pentru a se convinge personal la fața locului de măsurile militare ce trebuiesc luate în întreaga regiune.*

În această privință ziarul „Epoca” află din sursă militară că d. Ionel Brătianu a inspectat linia strategică dela Cobadin pe care a mers până la marginea fostei frontiere, apoi s'a dus la Silistra. A vizitat apoi orașul, fostul Arab-Tabia și a inspectat garnizoana locală. E absolut sigur că comandamentul nostru militar imediat va începe întărirea forțelor noastre militare în Cadrilater, pentru ca noua provincie să aibă o apărare sigură față de orice eventualitate.

Repet, însă, că Bulgarii singuri n'ar coteza să riște o așa de mare aventură dacă n'ar fi instigați de către o mare putere

Deși bănuiesc, aș dori totuși să aud dela dv., care este cea mare putere?

— *Probabil că bănuiala dv. este foarte întemeiată, de aceea vă rog foarte mult să nu insistați să o numesc eu, pentru că, de alt-*

fel, din motive bine înțelese, nici n'as putea să o fac aceasta.

Ce părere aveți despre vizita principilor români la Petersburg?

E posibilă o alianță ruso-română?

— Afară de importanța matrimonială, ce noi atribuim acestei călătorii a perechei noastre princiare la Petersburg un acord ruso-român e foarte probabil.

Prin politica sa... ministrul de externe al monarhiei dv. ne-a pricinuit foarte mari încurcături încât într-o vreme eram amenințați să rămânem blamați în fața Europei.

De altfel e de prisos, cred, să mai vorbesc despre politica acestui politician de operetă, e destul să vă declar că prin politica neprevăzătoare a acestuia regatul nostru a scăpat respective a ieșit de sub influența Vienei.

Credeti dv. că acordul ruso-român are vre-o legătură cu cel franco-ruso-german?

— Dat fiind faptul că principii noștri, înainte de plecarea lor la Petersburg au vizitat pe împăratul Wilhelm al Germaniei, la care au petrecut câteva zile, — proiectatul acord incontestabil e pus în legătură cu acordul franco-ruso-german.

Aceste acorduri au o importanță foarte mare și vor avea ca urmare că... să se facă fără mari vărsări de sânge.

(Aci prețuitul meu interlocutor mi-a făcut declarații pe cari din motive bineînțelese de on. cetitori nu le pot reproduce.)

Vă pot comunica un lucru pe cât de interesant pe atât de senzațional, și anume: Persoane demne de încredere dela noi din regat mi-au declarat că au știri sigure, că de temerea unei eventuale răscoale a Românilor și în urma campaniei presei ungurești și a insistenței unor influenți politicieni unguri, comandamentul superior al armatei austro-ungare a dat ordin ca trupele formate în majoritate din Români să fie trimise în nordul Ungariei. Dealungul graniței ungurești dinspre România sunt îngrămădite regimente pur ungurești și săsești.

Se vorbește chiar că aceste trupe vor avea ordinul ca în caz de război să pătrundă prin anumite puncte pe teritoriul românesc...

— ?

— Nu te mira, domnul meu. Relațiile între noi și monarhia dv. sunt schimbate și nu e deci nici o mirare că și la noi se va răspunde cu măsuri similare.

Ce părere aveți sau ce informații aveți despre un eventual război austro-rus care ține Europa întreagă în mare teroare?

Se crede la dv. în posibilitatea unui atare război?

— Ziarele noastre au informații foarte precise în această privință. Astfel ziarul „Dreptatea” află dela corespondentul său din Cernăuți, că autoritățile militare austriace au făcut cunoscut că nu pot părăsi țara decât tineri sub 18 ani și adulții trecuți de 40 de ani.

Guvernul austriac a interzis trecerea graniței tuturor supușilor austriaci cari veniau de obicei în România la lucrările de câmp, în consecință aceștia nu vor mai putea răspunde angajamentului luat astă-iarnă pentru aceste moșii.

De altfel însuși ministrul de război al Rusiei, generalul Suchomlinov într'un recent discurs al său a declarat iminenta mobilizare a Rusiei. Iar, ministrul de finanțe rus chemând lo o importantă consfătuire pe toți directorii băncilor mai mari le-a ordonat ca sindicatul creiat pe timpul războiului balcanic să-și înceapă imediat activitatea...

In acelaș timp Rusia a oprit și exportul de cai.

Dela un vechiu pretin al meu, un cunoscut politician din Rusia aflu, că Rusia a îngrămădit în Europa, în vederea războiului cu Austria, peste 1 milion și jumătate de soldați activi. Singur numai la granița Galității a concentrat vre-o trei corpuri de armată.

Un ziar dela noi primește din Petersburg știrea că țarul ar fi dat ordin să se mobilizeze toate corpurile de armată din Rusia de vest. Aceeași sursă afirmă că la Petersburg războiul cu Austria se consideră ca iminent.

Dv. n'aveți cunoștință — mă întreabă interlocutorul — despre măsurile pe cari le-a luat monarhia, sau poate nu vreți să publicați aceste știri pentru ca să nu speriați lumea?

— Ba, da, observăm și noi o mișcare și schimbare neobișnuită a trupelor, dar ni s'a spus din partea militară că aceste schimbări n'au vre-o mare importanță...

— Asta nu e tocmai așa — continuă interlocutorul meu — la noi se știe cu absolută siguranță că față de colosala îngrămădire de trupe la granița de vest a Rusiei, unde întreaga regiune este transformată într'o adevărată cazarmă războinică, monarhia austro-ungară, ca măsură de prevedere, va mobiliza vre-o 20 contingente de rezervă și va chema sub arme două contingente de recruți.

E absolut imposibil să nu știți și dv. lucrul acesta, despre care la noi se vorbește pe față.

Ba, vă pot spune mai mult, și anume, în București se menține svonul că corpul de armată austro-ungar din Galitia ar fi și primit deja Sâmbătă după amiazi ordinul de mobilizare.

Iar, ziarul „Universul” din București primește din Cernăuți știrea că în Bucovina mobilizarea continuă cu febrilitate. Toate satele sunt năpădite de jandarmi. Țăranii români și ruteni s'ar fi împotrivit ordinului de mobilizare. A avut loc o ciocnire între Români și jandarmi. Sunt mai mulți morți și răniți.

(Interlocutorul meu mi-a arătat ziarele „Universul” și „Dreptatea” cari aveau știri despre mobilizările Rusiei și a Austro-Ungariei).

Ce măsuri va lua România dat fiind faptul că eventualul război austro-rus, se dă în apropierea ei?

— În această privință vă pot asigura că la noi s'au luat toate măsurile de precauțiune, pentru ca în cazul unei grabnice mobilizări aceasta să nu ne găsească nepregătiți.

Europa va rămâne uimită de o nouă mobilizare a armatei române, deoarece după cum aflu dela un foarte distins general român, România va pune pe picior de război aproape un milion de oameni.

Apropiându-se ora plecării la gară, — prețuitul meu interlocutor având a-și continua călătoria spre Franța, — după ce i-am mulțumit pentru bunăvoința și atențiunea ce a acordat'o ziarului „Românul”, ambii am trecut automobilul, care ne aștepta la intrarea cafenelei „Városi”, și am plecat la gară.

La despărțire interlocutorul meu, — care mi-a luat parola să-i nu-i divulg numele, — m'a rugat să transmit prin coloanele ziarului „Românul”, un frățesc și cald salut tuturor fraților Români din această țară.

Const. Savu.

Discutarea chestiei naționale la Oradea-Mare.

— Dela trimisul nostru. —

Am adus la timpul său știrea, că societatea sociologilor maghiari va aranja la Oradea-Mare un fel de matineu științific în scopul de a se discuta chestia naționalităților nemaghiare din Ungaria din toate punctele de vedere. S'au angajat în scopul acesta trei conferențieri, d. Dr. Jászai Oszkár, care să lumineze teza din punct de vedere al democrației, d. Dr. Apáthy István din partea șovinismului maghiar și d. Vasile Goldiș, care să susțină punctul de vedere al naționalităților.

De fapt discuția a și avut loc acum Sâmbătă și Duminecă în 4 și 5 Aprilie n. în sala de ședințe a primăriei orașului Oradea-Mare. Dd. Dr. Jászai Oszkár și V. Goldiș au sosit la Oradea încă de Vineri seara, dar d. Apáthy István fiind reținut de alte afaceri nu s'a prezentat. Ci și-a publicat părerile în chestie în numărul de Duminecă al ziarului „Magyarország” din Budapesta. În locul lui punctul de vedere al șovinismului unguresc l-a susținut d. Dr. Krüger Aladár (maghiar de baștină!), avocat în Oradea-Mare.

Conferența s'a început Sâmbătă punctual la orele 5 d. a. Sala era plină de lume. Au venit Români în număr mare, domni și doamne. În mulțime am remarcat doamnele: Iosif Vulcan, Dr. Aurel Lazar, Dr. Eugen Rozvan ș. a., iar dintre intelectualii români am văzut acolo pe domni: Dr. Ioan Boroș, Ioan Buna, Dr. Ioan Ciordaș, Iosif Diamandi, Sever Erdély, Ioan Cocian, David Kiss, Dr. Sebastian Marta, Dr. Aurel Lazar, Dr. Demetriu Mangra, Dr. Aurel Oltean, Teodor Prodanovici, George Papp, Dr. Iuliu Pordea. Dr. Eugen Rozvan, George Tulbure și Dr. Nicolae Zigre.

Ordinea discuției se stabilise astfel, că mai întâi va lua cuvântul d. Dr. Jászai Oszkár, apoi d. V. Goldiș și în urmă Dr. Krüger. Spre marele regret al Românilor, dlui V. Goldiș la începutul discursului i s'a făcut rău și astfel a trebuit să-și rostească disertația sa la urmă.

D. Dr. Jászai Oszkár — a vorbit o oră întreagă și a avut succes strălucit fermecând lumea cu adâncimea adevărilor și focul convingerii sale. Dsa a zis în rezumat cam următoarele:

— A sosit timpul ca societatea maghiară să se apropie cu armele științei de chestia naționalităților, care este cea mai de căpetenie chestie politică a statului ungar. Chestia națională este produsul evoluției culturale și ea se ivește în toate statele, unde locuiesc etnități deosebite. Evul mediu n'a cunoscut această chestie, deoarece pe acea vreme nu popoare, ci clase stau față în față.

— În statele democratice a invins adevărul, că chestia naționalităților nu se poate rezolvi decât prin dreptate admitând dreptul de validitate culturală și politică a tuturor neamurilor și că această dreptate nu este contrară intereselor statului, ci dimpotrivă ea asigură în chipul cel mai neîndoios pacea internă, bunăstarea generală și progresul cultural al statului. În aceste state a invins principiul, ca fiecare popor să fie instruit, administrat și judecat în limba sa proprie. Chiar și cea mai desăvârșită democrație se face odioasă, dacă neglijează dreptul popoarelor la limba lor proprie. Dovadă domnia marelui împărat Iosif II.

— Arată imposibilitatea unei asimilări forțate și asta o dovedește cu esuarea încercării Germanilor față de Poloni. Vorbește despre păcatele șovinismului și incheie indicând singura soluție posibilă a chestiei de naționalități în Ungaria, care nu este alta decât să se admită validitatea culturală și politică a tuturor națiunilor nemaghiare din patrie consacându-se principiul, ca fiecare popor să fie instruit, administrat și judecat în limba sa maternă.

Discursul dlui Dr. Jászi Oszkár a fost primit cu aplauze prelungite din partea publicului și mulți dintre cei prezenți au grăbit să-l felicite călduros.

A urmat apoi conferința dlui

Dr. Krüger Aladár.

— Discursul de deschidere a dlui președinte, — spune d. Krüger — amintește de neliniștea suferințelor ce ar domni în Ungaria în urma neînțelegerilor naționale. Dar noi suntem liniștiți, cu toate că am avea motive pentru contrariul. Discuția Ligei dela București n'a fost așa de liniștită ca a noastră de azi. Noi tractăm chestiunea, ce ne preocupă cu absolută obiectivitate, cu liniștea, ce a caracterizat națiunea maghiară în cursul unui mileniu. D. Jászi a vorbit despre mișcările iredentiste, cari ar fi urmarea naturală a opresiunii noastre, dar eu niciodată n'am observat așa ceva, ci am văzut numai o nemulțumire în mijlocul unor pături dornice de parvenire.

— În chestia națională trebuie să avem mai presus de toate în vedere unitatea națională a statului maghiar și apoi principiul, ca fiecare cetățean în acest stat să-și primească dreptul său individual. Nu știe nimic despre aceea, că popoarelor nemaghiare din Ungaria li s'ar face nedreptate. La judecătoria nimeni nu este neîndreptățit fiindcă nu știe ungurește. Divizarea judecătorilor după naționalități ar produce adevărat chaos și ar fi dezastru pentru justiție.

— Chestia naționalităților nemaghiare din Ungaria are două părți esențiale: cea a limbii și cea economică. Sub raportul limbii nu se pot face concesiuni neamurilor nemaghiare din Ungaria, căci aceste concesiuni ar duce la disoluția statului, dar pe terenul economic trebuie să i se ofere poporului toate ușurările posibile, că popoarele nemaghiare nu caută să-și valideze limba, ci vreau să-și ușureze numai soarta lor materială.

— Nu poate fi vorba de maghiarizare cu forța, și asta o știu și aceia, cari se plâng pe nedreptul în străinătate, că în Ungaria ar exista opresori și oprimați.

Șoviniștii, câți erau de față au aplaudat cu însuflețire pe reprezentantul lor și unul a ținut chiar să grăiască la tribună spre a-i strânge mâna.

A urmat acum, pe la orele 7 seara, discursul dlui

V. Goldiș.

— Se bucură, că societatea sociologilor maghiari abordează în discuțiile sale publice chestia națională din Ungaria. Ea este călcâiul lui Achile pentru viitorul Ungariei. Dela chipul cum ea va fi rezolvită atârnă fericirea ori nefericirea Ungariei. Discuțiile științifice nu vor rezolvi această mare problemă a politicii ungurești, o va rezolvi necesitatea de fier a vieții, dar acestea discuții sunt foarte prețioase, căci ele accelerează rezolvirea, tâmpesc ascuțiturile și fac pe medicul, care ajută puterilor naturii.

— Este un mare neajuns, că publicul maghiar în partea sa covârșitoare nu cunoaște nici măcar noțiunile fundamentale din domeniul chestiei de naționalități și persistă în ideologia șovinismului de rasă, care orbește mintea și duce spre căile pierzării.

— Deslușește noțiunile „naționalitate”, „națiune” și arată pe larg începuturile chestiei de naționalități și fazele prin care această chestiune a trecut prin statele culte ale Europei. Insistă îndeosebi asupra chestiei de limbă și dovedește imposibilitatea ca un popor întreg să vorbească două limbi. Este o încercare păcătoasă a-i impune poporului românesc limba maghiară lipsindu-l în chipul acesta de posibilitatea cultivării, căci istoria lumii n'a cunoscut și nu cunoaște *popor cu două limbi*. Susține, că are multă dreptate acea presupunere, că legile școlare maghiarizatoare n'au alt scop, decât ținerea în întunec a masselor poporului românesc.

— Se oprește mai îndelung la chestia cu „ideia statului național maghiar unitar” și arată, că ideea asta în concepțiunea bărbaților politici maghiari contrastează cu interesele de viață ale neamurilor nemaghiare din Ungaria. Li se cere spre pildă Românilor să iubească Ungaria ca patria lor și în acelaș timp guvernul acestei „patrii” proclamă principiul, că statul, adevărat „patria” trebuie să oprească pe Români a cumpăra moșii dela Unguri, căci prin aceasta se primește patria. A cui e patria? A Românilor ori a Ungurilor? Cum ar putea

Români să vadă patria lor în țara, unde ei în chip artificial, cu puterile statului sunt oprși a-și cumpăra moșii? Și Români în „patria” lor nu pot să aibă gimnaziile de stat, nu pot să aibă universitate, nu pot să fie administrați și judecați în limba lor. Oare țara aceasta este atunci „patria” Românilor? Este evident că politica actuală a statului în chip artificial îi face pe Români nu să-și iubească, ci să-și urască patria, care le este mașteră, nu mamă dulce.

— Atinge chestia iredentismului și dovedește că iredentismul Românilor este o născocire a șoviniștilor unguri. Nu opresiunea și nedreptatea este leacul iredentismului, ci tocmai dimpotrivă dreptatea, cultura națională și bunăstarea materială. Cei desperați doresc totdeauna destrămarea, cei mulțumiți susțin ordinea faptică a lucrurilor. Dacă Români din Ungaria vor avea în țara asta mai multe drepturi naționale și civice, cum ar putea să le aibă în România, atunci nici o putere din lume nu i-ar putea face iredentști.

— Incheie spunând, că concluzia sa este aceeaș cu a dlui Dr. Jászi Oszkár. Problema națională a Ungariei nu are altă soluție, decât consacarea principiului, ca fiecare popor să fie instruit, administrat și judecat în limba sa proprie prin oameni din neamul propriu.

Erau deja orele 8 seara, când d. V. Goldiș și-a terminat discursul. Tot publicul l'a aplaudat furtunos și Români i-au făcut ovații.

Aranjatorii conferințelor au rugat pe conferențieri să ia masa cu dânsii împreună în restaurantul „Panonia”. Aici s'a adunat lume distinsă și avocatul Dr. György Ernő într'un toast foarte călduros a adus mulțumită dlor V. Goldiș și Dr. Jászi Oszkár pentru ostenele lor fără margini întru propagarea adevărilor democratice și combaterea șovinismului, care amenință țara cu peire. D. V. Goldiș a răspuns foarte scurt relevând meritele reale ale dlui Dr. Jászi Oszkár pe acest teren și închinând pentru tovarășul de muncă a acestuia în Oradea-mare, profesorul de academie Dr. Ágoston Péter.

*

Continuarea discuției s'a făcut ieri Duminică la orele 5 d. a. Ni se telefonează din Orade, că ieri cauza românească a ieșit biruitoare cu desăvârșire din lupta între concepțiunile atât de opuse. Au luat parte la discuție și câțiva șoviniști, cari au încercat să susțină punctul de vedere al avocatului Dr. Krüger Aladár, dar puterea convingătoare a fost pe partea noastră. Amicul nostru d. Dr. Aurel Lazar timp de 1 oră și jumătate a ținut un clasic discurs, în care a făcut țanduri toată argumentația șoviniștilor. Cu făclia istoriei în mână, cu concepțiunile clare și nefalsificate ale științei iuridice, cu necesitățile reale ale statului nostru d. Dr. Aurel Lazar a dovedit cu putere irezistibilă dreptatea cauzei noastre și publicul a rămas adânc impresionat de lumina aruncată prin mintea românească asupra complexului atât de încurcat al chestiei naționale din Ungaria.

A luat cuvântul încă odată d. Dr. Jászi Oszkár aducând elogiile cele mai călduroase dlor V. Goldiș și Dr. Aurel Lazar, cari într'un chip atât de splendid au dovedit dreptatea cauzei lor, care totodată este dreptatea democrației, a culturii, a progresului.

La discuția de ieri au fost de față aproape toți Români din Orade, ba au venit mulți și din provincie, între ei câțiva preoți. Toți au fost încântați de marele succes al dlui Dr. Aurel Lazar și toți au grăbit să-i strângă mâna, să-l felicite. De aci încolo în Oradea-mare chestia românească rămâne la ordinea zilei și Bihorul în curând se va alătura cu hotărâre și însuflețire partidului național român, care luptă cu atâta bravură pentru dreptul Românilor la existență națională.

Din parte-ne felicităm și noi pe d. Dr. Aurel Lazar pentru marele serviciu adus cauzei noastre prin luminatul său discurs rostit ieri în sala primăriei orașului Orade.

Rap.

Liga Culturală română.

Arad, 6 aprilie.

Ziarul vienez „Reichspost” publică sub acest titlu în numărul său de Duminică un remarcabil articol al dlui Aurel C. Popovici. Autorul arată în acest articol adevăratele cauze, cari au provocat în România curentul nefavorabil monarhiei și constată că România va fi și pe mai departe cu monarhia, dacă aceasta își va recunoaște adevăratele ei interese, condițiunile de existență și cele ale situației ei de mare putere, și își va dirija politica în acest sens. Înainte de toate, autorul constată că știrea despre manifestările de simpatii din partea membrilor Ligei în fața ambasadei rusești sunt invențiuni răutăcioase. Tot așa și afirmația că mulțimea ar fi strigat în fața pașatului regal: „Jos ou Austro-ungaria!” Chiar „Viitorul”, care a adus aceste știri le-a desmintit în ziua următoare.

Autorul arată apoi ce este „Liga culturală” și pentru ce a fost înființată.

„Liga Culturală” a fost înființată în 1892, când contele Albin Csáky, în calitate de ministru de culte și instrucție a depus pe biroul camerei faimosul proiect despre azilurile de copii, în baza căruiia toți copiii și cei nemaghiari, cari cercetează aceste aziluri să învețe acolo exclusiv ungurește. Națiunile nemaghiare, mai cu seamă Români au protestat cu toată energia împotriva acestui proiect, dar n'a ajutat nimic. În acelaș timp au înființat Maghiarii în Ardeal societatea culturală „Emke” cu tendințe expresive de maghiarizare. Foarte natural că Români erau stăpâniți de o mare neliniște. Guvernul ungar a răspuns la protestările Românilor, luând aceasta societate șovină sub patronatul său și tot așa a sprijinit mai târziu și societatea „Demke” din Ungaria de sud, care se îndreaptă împotriva Românilor și Nemților din Bănat, precum și societatea „Femke” din Ungaria de nord, care tinde la maghiarizarea Rutenilor și Slovacilor. Fructele strălucite, cari le-a adus aceasta maghiarizare d. p. la Ruteni s'au putut vedea cu prilejul monstruosului proces din Sighetul-Marmației: întregă rutenimea din nordul Ungariei a devenit rusofilă.

Liga culturală română a fost înființată cu caracter defensiv împotriva silei, exerciată asupra părinților români, ca aceștia să-și trimită copiii în azilurile de maghiarizare, precum și împotriva „societăților culturale” de maghiarizare, pe atunci înființate, adevărat împotriva politicii agresive a guvernelor ungare și a maghiarizării fanatizate de ele.

Faptele aceste nerăsturnabile dovedesc că *singura politică de naționalitate maghiară poartă responsabilitatea*, că în România s'a înființat și a trebuit să se înființeze „Liga culturală”.

În România trăiesc mii și mii de Români de origină din Ungaria și Ardeal, cari au fost constrânși să-și părăsească patria, pentru că aceasta n'a voit să le fie o patrie adevărată. Foarte natural că aceștia n'au putut pleda pentru prietănia față de Maghiari. Înființatorul Ligei a fost cu numele Grigorie Brătianu, de fapt însă au înființat-o și o sprijinesc Români de origină din Ungaria. Cei mai activi dintre aceștia au fost și sunt în parte și astăzi profesorii Ion Lupulescu din Bănat, Teodor Raica din Ardeal, Gheorghe Popa, Ion Clinciu, apoi marii negustori din București Lupanu, Tetzu, Furnică, frații Mircea, advocații Orescu, Teclu, Biberia, etc. toți Români din Ungaria și Ardeal. Chiar eu însumi am fost membru al Ligei în vremea cât am trăit ca refugiat politic în România, căci în întreg timpul aceasta societate n'a fost decât o societate de instrucție, de care a stat departe iredentismul. Dealtcum Liga protestează chiar acum împotriva iredentismului care i se impută.

Oratorii dela meetingul Ligei au fost iarăși numai Români de origină din Ungaria. Primul

PRIMA SOCIETATE DE CREDIT FUNCIAR ROMÂN DIN BUCUREȘTI.

ANUNT.

Se aduce la cunoștința publică că, Joi 27 Martie st. v. (9 Aprilie st. n.) 1914. Se vor trage la sorti Scrisuri funciare rurale, pentru un capital de Lei 2.343.600.— din care:
Scrisuri 4% a 30-a tragere Lei 145.700.—
Scrisuri 5% a 65-a tragere „ 2.197.900.—
Tragerea la sorti se va face la orele 3 p. m. în ședință publică în localul Societății, strada Colței Nr. 27.

DIRECTIUNEA.

CONCURS.

Devenind postul de viconotar comunal vacant prin abdicarea în comuna Szelistye, pentru îndeplinirea lui prin alegere eseciu concurs și invit pe candidații de notari ovalificați conform cerințelor legii, — de a-și înainta prin autoritatea lor competentă, cererile instruite cu dovezile de lipsă, la oficiul pretorial până în 16 Maiu a. c.

Szelistye, în 4 Aprilie 1914.

Primpretorul cercual.

Pi 2006—3

ANUNT.

O casă cu prăvălie și drept de trafic și licență de beutură, situată la loc bun în colțul străzii, din cauza bătrănelor e de vândut. A se adresa proprietarului

Toma Meogan,
comerciant
Versecz
strada Timișorii 67

Me 2007—2

„Chansonette“!

Compozițiune minunată pentru violină cu acompaniament a apărut acum. Prețul 170 cor. Comenzile sunt a se trimite compozitorului **MICHAEL MUNTEANU,** Budapest, VI, Király-u. 28 III. 60. (Mu 2012)

O crăsmă și o băcănie.

cu foarte bună vânzare, într'un ținut cu mine și cu pruniște, mai departe butoaie, butelii și un cazan de fier rachi cu toate cele necesare, din cauza luării unei alte întreprinderi se dau în chirie imediat pe lângă condițiuni de plată avantajoase. — Adresa la administrația ziarului nostru. (Ka 2011)

Lucrări

de acoperire cu țigle și ardesie

cu garanță pe un an, cu prețuri convenabile și în mod specialist execută

Rácz György

maestru de acoperit cu țigle și ardesie

Arad, str. Mikes Kelemen nr. 17.

La dorință merg la fața locului atât în provincă cât și în localitate. (Ra 1978)

Radó Gyula

prăvălie de confecțiuni pentru dame în ARAD.

Noutăți în

COSTUME

din cottelen, pepita și alte stoffe la modă cu cel mai bun croi, acum dela 35 cor. în sus.

JACHETE

după moda cea mai nouă.

Jachete scurte,
Capoate de sport,
Jachete de mătăsă,
Capoate albe,
Pardesiuri pentru copil,
Haine pentru fetițe,
Talii,
Halate,
Fuste,
Mantale de lister și gumă

în asortiment extraordinar.

Bluze și haine de doliu.

Prețuri fixe! Telefon: 238.

(Ra 1995)

Bătăturile,

scortocșia pielii, urcișorii de pe mâni și din față încetează în decurs de 1 zi dacă folosiți „CANNABIN”
1 sticlă 1 cor., franco
1 corcană 40 fl., 3 sticle franco 3 cor. De vânzare

la farmacia TÖRÖK, Budapesta, Király-u. 12 și la propător: Dr. E. FLESCM, farmacia la „COROANĂ” la Győr.

Beutură excelentă și cu gust bun, care produce sânge. — Recomandată de medici contra boalei de anemie, lipsă de sânge, nervositate, reconvalescență.

Influințează producerea sângelui, întărind muschii și nervii, dă apetit fără a avea ceva urmări neplăcute asupra stomacului sau la dinți.

Prețul unei sticle mari K 3.50

” ” ” mică K 2. —

Se capătă în toate apotecele. Depozitul principal la

GUIDO FABRITIUS

Fa 1407. apotecar în Sibiu.

SPRIJINIȚI MESERIAȘII ROMÂNI!

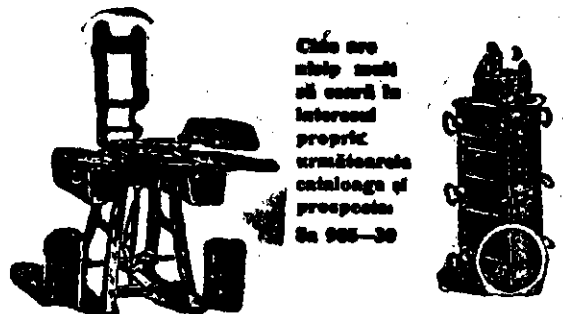
Justin Ardelean

legător de cărți

Arad, Weitzer-János-u. 13.

Atelier mai bine aranjat în Arad pentru compactarea Evangheliilor și a altor cărți bisericești, cărți de legi, matricule, albumuri, măști, protocoale și totfelul de lucrări aparținătoare de bransa aceasta. (A 1692)

VALORIZARE de NISIP!

Cele trei ateliere sunt cu ocazia interesantă pentru următoarele entitățile și precepțiile
Ca 905—30

F. 3. Forme și unelte pentru pregătirea articolelor de beton.

F. A. Fabricarea țiglei de beton orânduită la lucru de mână.

Ca. G. 4. Fabricarea țiglei de ciment pentru lucru de mână.

B. B. 1. Fabricarea blocurilor de beton.

C. B. 1. Fabricarea tablelor mozaic și ciment.

Să ocazia totodată examinarea gratuită a nisipului, mergerea la fața locului a inginerului nostru și să examineze și mașinile noastre de valorizarea nisipului. 22

Fabrică de mașini p. industria de abip.

SZÁNTÓ ÉS BECK

ingineri

BUDAPEST, VII., Viola-utca 7.

Sute de inși au spus deja...

că cele mai bune și mai durabile ghete pentru
bărbați, femei și copii
se capătă numai la

„Asociația călțunarilor din Arad”

(„Aradi Öipötermelő-szövetkezet”),

ARAD, Piața Libertății (Szabadság-tér) 14.

Tot aci se vând *jumătăți de talpă de gumă*,
care sunt durabile și scutesc piciorul contra
umezelei, apoi se execută grabnic.

Comenzi și reparaturi se execută prompt.

Prețuri ieftine! Serviciu conștiințios
(A 1983—5)

VIȚĂ AMERICANĂ ALTOITĂ

He 1429

precum și viță
americană pen-
tru altoit, cu și
fără rădăcini, în
diferite varietăți
furnizează re-
numita și de
mulți ani recu-
noscută ca cea
mai de incre-
dere pepinieră.

FR. CASPARI

(Nagyküküllő vm.)

Medias. — Medgyes.

Serviciu conștiințios.

Soluri garantate.

Catalogul se trimite la cerere gratis și franco.

În catalog sunt publicate mai multe scrisori de mul-
țumire, primite din toate părțile țării, astfel că înainte
de a face comanda, oricine poate cere informațiuni în
scris sau verbal dela dnii proprietari cari mi-au trimis
acele scrisori și se pot convinge astfel de ab-
soluta încredere ce o pot avea în firma de mai sus.

Mii de inși

binecuvântă mijlocul nutritor de întărire

„Kárpátia”

care în decurs de 3—4 zile încetează cea mai
crâncenă tuse.

„KÁRPÁTI” e un mijloc excelent contra boa-
lelor de astmă, răgușeală, constipație, precum
și la boale de gât, — plămâni și stomac.

Efect sigur, deja la prima încercare.

1 sticlă de 350 grame cor. 3.— 1 sticlă de
700 grame cor. 5.—

De vânzare la:

Victor Hosszu, Brașov

str. Claustrului Nr. 16.

Ho 1846—30

HERBST ÉS TÁRSA,

mașini sistem Halle

pentru sortarea și plămă-

direa aluatului, aranjament

■ pentru orice putere, electricitate, ■

— benzină sau vaporic. —

Singura reprezentanță

pentru întreg comi-

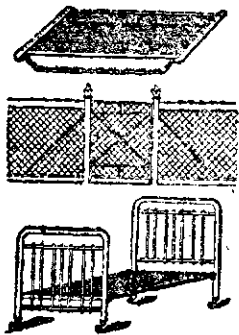
tatul Bihoru-

:: lui ::

STEMMER A. JÓZSEF

(Se 1786) specialist

NAGYVÁRAD, Rákoczi-ut 35 sz.

Lo 1787

Lörincz urmașul lui Petruț

cumpănar, lăcătuș pentru clădiri și pentru lucrări de artă,
maestru de mobile de fier, de aramă și matrațe de sârmă

CLUJ (Kolozsvár) Hosszu-utca nrul 26.

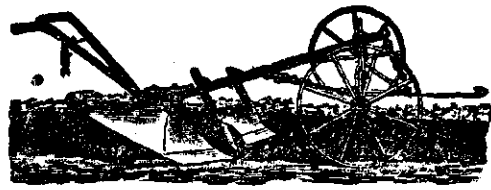
Execută cele mai precise cumpene zecimale, centimale, cântare cu pod și balanță, apoi
mobile de fer și de aramă.

Oferă matrațe de sârmă cu cadru de lemn executate în atelierul propriu în orice
mărime.

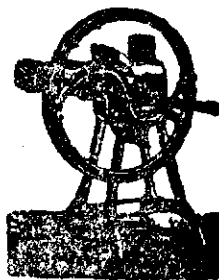
Primește spre executare totfelul de lucrări în această branșă, cu prețurile cele mai
convenabile.

HÉGYI JÁNOS, lăcătuș

măestru lăcătuș. Atelier
de mașini și depozit de
mașini agricole.

Telefon: 67.

AIUD--NAGYENYED, Strada Tövisi-utca (Casa proprie).

Oferă totfelul de mașini agricole, pluguri de oțel invenție proprie, tăietoare de
sfeclă și secică, despoatoare de porumb, râșnițe de orz, mașini exce-
lente pentru cusut, pentru casă și industrie. Apoi totfelul de lucrări în această
branșă pentru zidiri și lăcătușerie cu prețurile cele mai ieftine. Pentru calitatea
și perfectă lucrare a mașinilor cumpărate dela mine dau cea mai
mare garanță. (He 1527) Prețcurent gratis.

„REMEK”

mașină brevetată
combinată pentru

curățitul și măcinatul cerealelor.

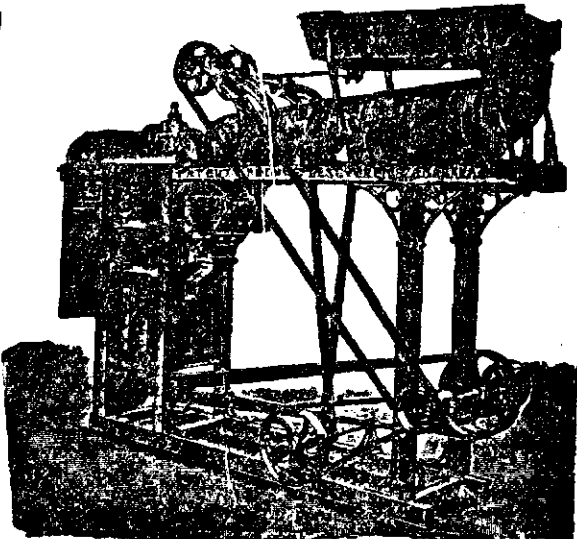
Cea mai perfectă mașină de curățit,
care să nu lipsească nici unei mori
:- de vamă. :-

Cu prospecte sorvește cu plăcere singurii fabricanți

PRINZ TESTVÉREK,

turnătorie de fier, fabrică de mașini și construcție de mori,

SÁTMAR — (Szatmár).

Brevet ung. nr. 56018.

Pt 891—60

Délezeg Pál

PIETRAR

BISTRITA, (vis-à-vis) de cimitirul evanghelic.

Alrage atențiunea on. public din loc și provincă asupra

magazinului de pietre mormân-
tale și atelierului de piatrărie.

Bogat asortiment de monumente mormântale de marmoră de Carrara, granit, sienit, porfir, labrador
etc — Execută totfelul de lucrări de piatrărie și sculptură în piatră, după orice desen, precum în
monumente mormântale, s. Treime, cruci pe lângă drum și lucrări de piatră pentru clădiri, și
stilul cel mai frumos și modern. Renovarea și aurirea monumentelor vechi mormântale se execută
prompt și ieftin. — Prospecte și deseneuri la dorință trimet gratis și franco. — Renumita mea firma
să n'o confundați cu alte firme similare. Na 1347

In atențiunea publicului din localitate și din provincie.

VARGA GYÖRGY

maestru de cuptoare

Oradea-mare (Nagyvárad), str. Hid nrul 19.

In marele său magazin se pregătește cele mai frumoase :

cupatoare de olane samotte

cu prețuri moderate, atât pentru localitate cât și pentru provincie.

Reparările se execută cu prețuri moderate. (Va 829)

IN ATENȚIUNEA VITICULTORILOR!

CSABA LAJOS, FAUR ȘI MAESTRU DE TRĂSURI.

SEGHEDIN (Szeged), Püspök utca nr. 6.

Oferă excelentele pluguri pentru îngroparea viței de vie, invenție proprie, indispensabile în economie deoarece are următoarele avantaje:

1. In fiecare an întoarce pământul.
2. Îngroapă sămânța în afunzimea pământului.
3. La zi 2 oameni și 2 cai pot acoperi 6-8 jugăre.
4. E potrivit pentru orice lățime de drum, fiindcă poate fi regulat oriunde precum și afunzimea poate fi regulată

(Cs 1462)

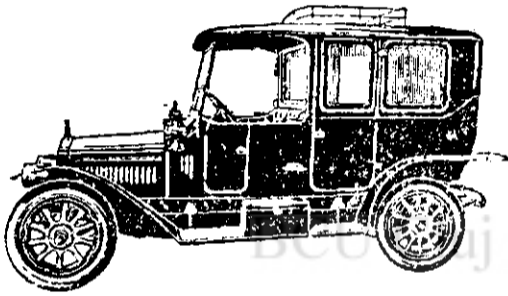
Prima încercare va convinge pe oricine. Prețurent gratis.

LITTMANN RÓBERT

ATELIER PENRTU REPARAREA AUTOMOBILELOR, MOTOARELOR, MAȘINELOR DE SCRIS, GRAMOFOANELOR ȘI TOT FELUL DE INSTRUMENTE.

BRAȘOV, HOSSZÚ-UTCA NR. 24.

PRIMEȘTE TOT FELUL DE LUCRĂRI ÎN BRANȘĂ.

EXECUTARE PUNCTUALĂ ȘI PERFECTĂ.

PREȚURI CONVENABILE. GARANȚIE.

(Li 1973)

Premiat Expoziț a internaț. de modă, Paris 1911: Grand Prix și med. de aur
Expoziția univ. din Roma 1911: Grand premiu și medalia de aur.

La

„Croitoria universală”

I. PETRAȘCU

SIBIU, Str. Cisnădiei 30

Telefon nr. 172.

: Croitorie civilă și militară :

Mare depozit de stofe engleze și indigene, precum și totfelul de articole militare. (1845-30).

PRAV DE PELE HÖFER

Acest prav impregnat cu acid boric a cărui efect excelent e în general cunoscut, se pregătește în trei țărimi.

No I. prav de stropit pentru copii . . . à cor. —80

No II. Pudră, albă crem. sau roză . . . à cor. 1—

No III. Prav de stropi pentru bărbați à cor. 1—

»Babysoap« Höfer (săpun pentru copii).

Numai acele sunt veritabile, cari poartă pe fâșia de pe cutie și pe capacul cutiei iscălitura »H Ö F E R«.

Săpun Höfer . . . . . à cor. —70.

de tot neutral și inofensiv, se poate căpăta în toate farmaciile din țară și străinătate și dela :

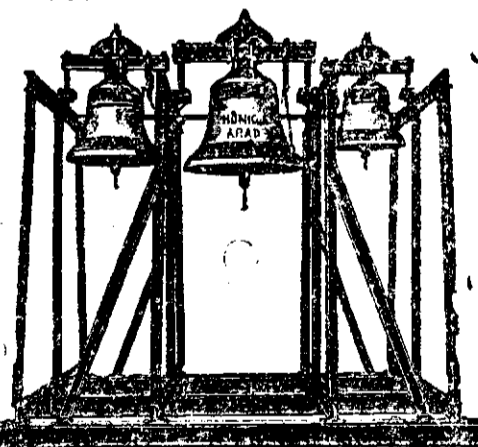
Zentral-Versendungsdepot **HÖFER'S APOTHEKE** WIEN III, Ungargasse 14. (E 1968-50)

O nouă invențiune de clopote!

Clopotul rezontor brevetat

Ho 1632

este alcătuit așa că fortifică nu numai un sunet, ci și alt sunet armonice și astfel asemenea acordului dă un sunet plin, puternic și sărbătoresc precum și adânc.

Echipamente p. clopote de fer
Staluri " " " "

Prospecte și preliminar de spese gratis.

Friederich Hönig

fabrică de clopote brevetată

Arad, str. Rákoczi nr. 11-28.

VASILIE POPOVICIU

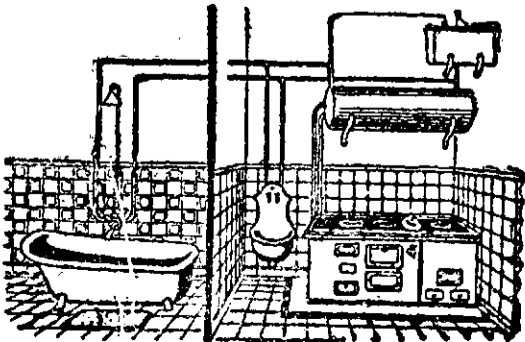
Po 1960

atelier de lăcătușerie de artă edifiții și instalațiuni de apeducte

SIBIU
(Nagyszeben)

str. Anna nrul 11 și str. Gusteriții nr. 75.
(Casa proprie).

Primește orice lucrări de brânșă aceasta precum: străngerea cu fier a zidurilor, pregătirea de porți și garduri de fier, balcoane, trepti, îngrădituri de morminte, cămine și cupatoare etc. executate artistic și prompt. Primește totodată spre efectuare totfelul de reparaturi atingătoare de brânșă aceasta pe lângă prețuri ieftine și serviciu punctual.

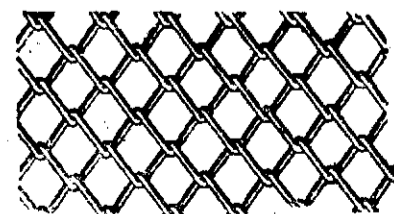

Folos puțin, circulație mare.

Fabrica Első szabadkai sodronyszövő fond- és vasszerkezeti gyár in Szabadka

execută și expediază grabnic țesături de sârmă în 6 și în 4 colțuri, matrațe în cadre de lemn și fer, sâte, ciururi și țesături de Rabinz, sâte și ciururi gata.

(Bu 1875)

Ciururi pentru risip și pentru apărarea contra schinteiilor. Foiu pentru biserici, ferestri de fer și scutitoare de ferestri și totfelul de lucrări în această brânșă.

Prețurile și lucrările mele sunt afară de concurență.

Cereți-mi ofertă.

Înșelarea exclusă.

TELEFON 387.

TELEFON 387

BRAUN N. ANTAL

ARAD, Boros Béni-tér 7. (Casa proprie)

Recomandă depozitul său bogat asortat cu
văpseli și material pentru zidit

în atenția domnilor cari voesc să zidească. Atrage atenția mai departe asupra *varului* de prima calitate, *cement, țiglă, țevi de beton, praf de piatră, împletituri de trestie, table de cement pentru pavaj.* — Productele *facricei sale de ghips* din Baia de Criș le ține acuma în depozit desfăcându-le cu prețuri foarte ieftine. — Cere sprijinul On. public.

(Ba 1914-10)

Cu stimă: **BRAUN N. ANTAL.**

NOUĂ
prăvălle de
instrumente
muzicale!

PULTER VENCEL

fabricant de instrumente muzicale

Marosvásárhely, Deák Ferenc-u. 7.
(Lângă Palatul Cultural).

Depozit bogat și foarte bine sortat de **VIOLINI** noi și vechi și pentru școală, **CITERĂ** și **clarinete**, **INSTRUMENTE DE SUFLAT**, harmonice și părți de instrumente etc etc **GRAMOFOANE** și **PLĂCI** în asortiment bogat. **CORZI** (strune) din străinătate cu ton curat pe lângă garanță. — Reparaturile se execută prompt și conștiințios.
(Pu 1847)

Cel mai vechiu magazin și atelier de reparaturi în
ARAD, de biciclete, mașini de cusut și gramafone.

Declar în modul cel mai hotărât, că Bicicletele „Original Victoria” și „Puch” precum și mașinile de cusut „Pfaff” sunt de vânzare exclusiv numai la mine.

HAMMER VILMOS

ARAD, Szabadság-tér nr. 5/6.
Timișoara—Iosefin (Temesvár-
Iőzsefváros) Hunyadi ut nr. 14.

Vânzare exclusivă de mașini și plăci **P. hte**, gramafone „**COLUMBIA**” și originale și cele mai noi plăci românești.

Mare atelier special de reparaturi

Mașini de cusut „**SINGER**” cu prețuri foarte ieftine.

INSTIINTARE.

Am onoare a aduce la cunoștința on public din Deva și provincă, că am deschis un

salon de croitorie p. bărbați

conform cerințelor celor mai moderne. Dat fiind faptul, că am terminat cursul de specialitate a industriei croitoriei la tehnologia din Budapesta, sunt în păcută situație să pot executa cele mai gingașe și mai elegante haine, pardesiuri etc.

Legăturile pe cari le am cu cele mai de seamă fabrici din patrie și străinătate, îmi dau posibilitatea să pot executa haine elegante de primăvară dela 50 cor. în sus. (Ko 1959)

Rugând binevoitorul sprijin al on. public sunt cu distinsă stimă:

Kolozsvári Árpád, croitor p. bărbați, instructor diplomat în croitorie.

Mihályi Béla

pictor pentru biserici

UNGVAR, Képezde-utca 2 sz

Ca autor expert al picturii bisericesti greco-orientale și gr. catolice îndrănesc a ruga sprijinul on. dni preoți gr. orientali și gr. catolici.

EXECUT:

pictarea modernă a internelor bisericilor, în stil simplu și decorat, tablouri pentru cerimi și pereți, executate excelent. — Totfelul de picturi bisericesti, și anume:

icoane pentru iconostase, altare, jertfelnice, cruci și pentru prapori, executate pe mătase și pânză, plascente și crucifixe pictate în mod artistic.

Anticipez de pe acum mulțumitele mele pentru binevoitorul sprijin al on. dni preoți.

Mi 1237

Crucifixe

pentru drumuri și câmpii, din material bun, tinichea zincuită, — pictate cu uleiuri durabile și cu inscripție și cuie —

înălțimea	100 cm.	136 cm.	160 cm.	180 cm.
depărtarea între brațe	85 cm.	120 cm.	130 cm.	140 cm.
Prețul	30 cor.	40 cor.	60 cor.	70 cor.

Am o mulțime de scrisori de recunoștință. — Planuri gratis — Mergerea la fața locului o fac pe cheltuiala proprie.

Spiritul de reumă

este cel mai sigur mijloc de frecat contra durerilor provenite din podagră, ischias, reumă și totfelul de răceli. — După câteva frecări durerile membrelor suferinde încetează definitiv. Are efect sigur și la boale învechite și neglijate.

MODUL DE INTREBUINȚARE:

Dimineața la sculare și seara la culcare locurile suferinde să se frece îndelung cu puțin spirit de reumă După frecare partea suferindă să se învalue cu o haină caldă.

Prețul unei sticle 1 cor.

Preparator:

Sa 572

F. Sándor Zoltán

farmacie la „Inger” — Erdőszentgyörgy.

Cine voeste să cumpere
INCĂLȚĂMINTE

fabricate în țară într'adevăr fine, comode,
elegante și durabile acela să cumpere cu
încredere dela

IOAN VUIA, Sătmar

(SZATMAR) Deák-tér.

— (In casa lui Keresztes András). —

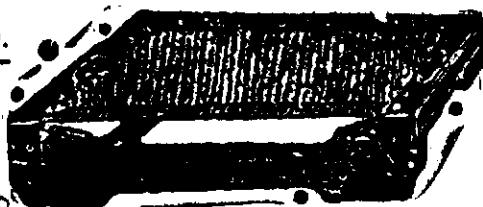

Ține în magazinul său de ghetă bogat asortat numai ghetă și cioboate pregătite în țară din piele fină veritabilă cu prețuri foarte moderate, fabricate imitate nu are și marfele sale în privința execuției dragălașe sunt neîntrecute. — La dorință se pregătesc totfelul de ghetă și cioboate după măsură.

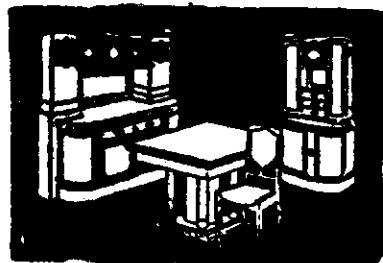
LAHNI KÁROLY URMAȘUL LUI BAUMANN ARNOLD

ALBA-IULIA, (Gyulafehérvár).

Fondată în anul 1884

La 118

Fabrică și depozit de mobile
atelier de ornamente și tapi-
serie, fabrică de matraze de
sirmă galvanizată, antepedă
:: de pompe funebre. ::

Fabrică de mobile, Nagyenyed

„Vulkán” fântâni cu lanț

recunoscute ca cele mai ex-
celente dintre toate fabricațiile
de acest fel de până acum.

De vânzare exclusiv la fabricantul

IOSIF MARKUCZ

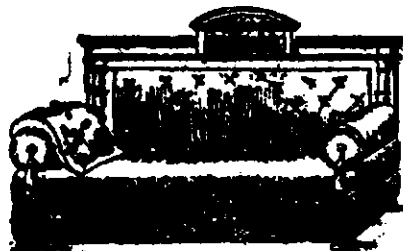
atelier industrial de lăcătușerie

Oradea-mare (Nagyvárad), strada Academiei nr. 1.

:: Catalog de prețuri franco. ::

KOHN HENRIK tapețier și decorator

Timișoara-Iosefin (Temesvár-Józsefváros) str. Bonnac 12.

Ko 1565

Execută și reparaază totfelul d' lucrări de tapețerie și decorative; ține în depozit mobile excelente precum stofe covoare, ruzi de aramă, oglinzi și icoane; mare asortiment de canapele și garnituri engleze executate în atelierul propriu.

Execuție excelentă. — Serviciu prompt. — Prețuri ieftine.

ATENȚIUNE!

ATENȚIUNE!

Nici un român să nu-și cumpere mobile până ce nu vizitează
PRIMA FABRICĂ ROMÂNEASCĂ DE MOBILE

EMIL PETRUȚIU

în SIBIIU (Nagyszeben) str. Sării (Salzgasse) 37.

care execută totfelul de mobile moderne
în toate stilurile, — ca garnituri pentru

dormitoare, prânzitoare, saloane și tapeterie proprie.

EXPOZIȚIE ZILNICĂ cu garnituri complete. Construește toate lucrările de lemn pentru bisericile vechi și noul și binale, pe lângă executarea cea mai solidă; promptă și pe lângă garnituri.

Telefon : 47.

(Pe 1346)

Telefon : 47.

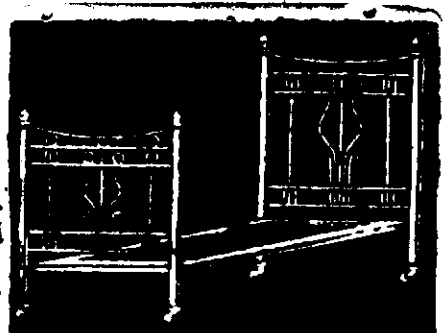
ATENȚIUNE!

ATENȚIUNE!

Mobile de aramă, de nichel și de fier, în orice mărime, pentru dormitoare, sanatorii și eteluri, prospecte speciale, pe lângă condițiuni favorabile de platire se pot procura la

Czell és Frank, Brașov (Brassó)

(Ca 260)

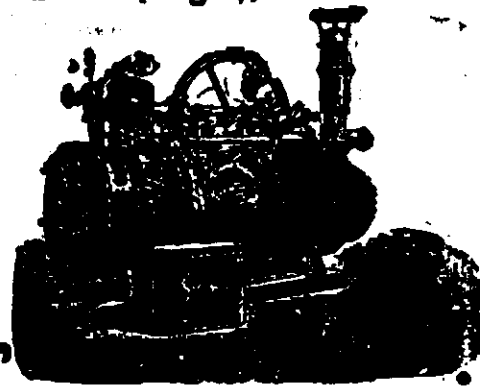
fabrică de mobile de aramă și fier și de bănci de școală brev.

Str. Kolostor.

Catalog de prețuri ilustrat gratis.

Pollák Gyula, faur de cazane

Seghedin (Szeged), Feltámadás-utca 1. :: Telefon: 394.

Atrage atențiunea on. proprietari de mașini de tractat și de cazane și aduce la cunoștință că și-a mărît și provizut cu excelente puteri de muncă

stabilimentul de fâurării de cazane,

se găsește în plăcuta poziție de a executa cu specialitate și grabnic orice lucrare în această branșă, execută case pentru bani și repară pereți de țevi precum și execută pereți de cazane, locomobile, și reformări de locomobile.

Pentru executarea lucrărilor mai mari merg pe chefulul meu la fața locului. Execuție excelentă. Prețuri moderate.

Po 1460

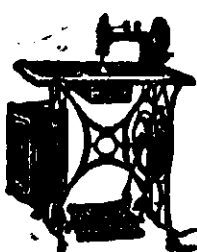
Se primesc dol. învâțicel.

Ci. 1589

CZIGER LÁSZLÓ

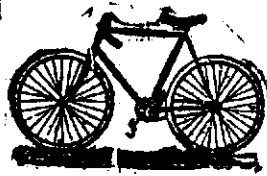
maiestru dipl. pentru instalațiuni de electricitate și gaz lăcătușier și mașinist-electrician

Oradea-mare (Nagyvárad), str. Teleki nr. 1

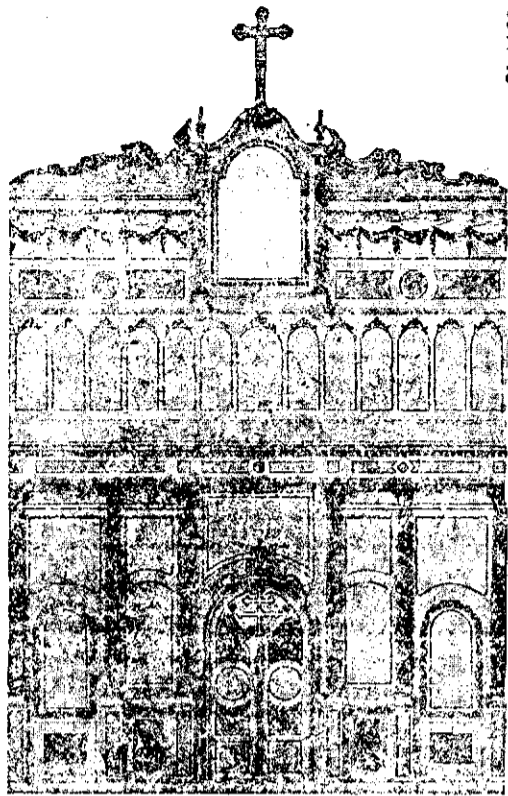

Execută totfelul de lucrări electrice, optice și de lăcătușerie, și anume: ferării pentru clădiri, garduri pentru monumente, vetre de fier, uși de fier, rolete de fier pentru prăvălii, mașini de cusut, mașini de scris, biciclete, reparare de gramofone și instalațiuni electrice, străformări de mașini cu aburi și motoare în locomobile.

Magazin permanent de mașini de cusut și accesorii, precum și garnituri de îmblățit. Serviciu prompt, lucru excelent, prețuri ieftine.

CEL DINTĂI ȘI MAI MARE ATELIER ARTISTIC
PENTRU ARANJAMENTUL BISERICILOR.

SI 1168

Execută: iconostase, sculpturi, constructii de altare, aurire și pictură; aranjări noi de biserici în stil modern; altare, amvoane, fântâni pentru botez, statui, icoane-stațiuni, scaune duhovnicești și bănci p. bis. rici.

Renovare, aurire și pictare de altare vechi.

Bisericile sărace primesc favor și li-se acordă plătiri în rate. Merg la fața locului pe cheltuiala mea proprie. Mii de scrisori de mulțumită dovedesc execuția artistică și durabilitatea lucrărilor mele.

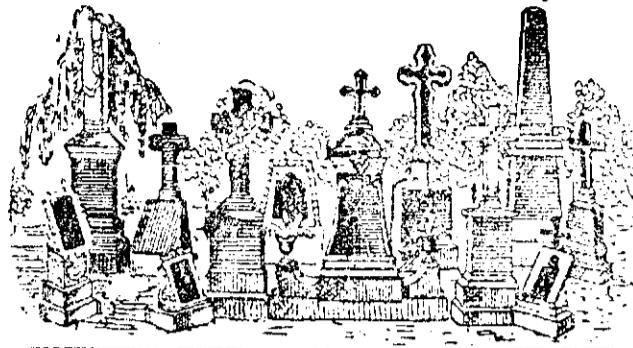
Schmidt János

Budapesta, Kőbányai-ut nr. 53.

ADOLF ZIEGLER

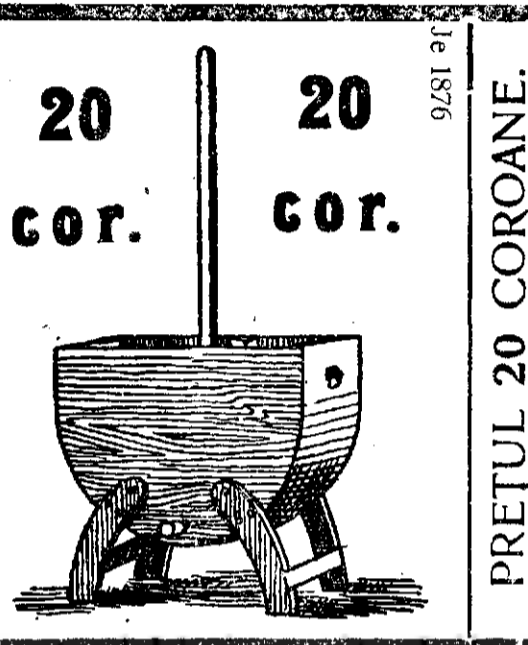
PIETRAR Sibiu-Nagyszeben str. Sării 37.

Atrage atențiunea on. public din loc și provincă asupra magazinului de **pietre mormântale** și atelierului de pietrărie.

Bogat asortiment de monumente mormântale de marmoră de Carrara, granit, sienit porfir, labrador etc. — Execut totfelul de lucrări de pietrărie și sculptură în piatră, după orice desen, precum și monumente mormântale, s. Treime, cruci pe lângă drum și lucrări de piatră pentru clădiri, în stilul cel mai frumos și modern. Renovarea și aurirea monumentelor vechi mormântale se execută prompt și ieftin. — Prospekte și deseneuri la dorință trimet gratis și franco.

Zi 1961

Je 1876

PREȚUL 20 COROANE.

O mașină de spălat completă

E compusă din DOUĂ PĂRȚI: din COVATĂ și FRECĂTOR INTERN cu mecanism ușor pe care și un băiat de 8—10 ani îl poate învărti. 6 cămeși sau tot atâtea haine de spălat în decurs de câteva minute sunt spălate. În decurs de 3 ceasuri se pot spăla atâtea haine câte spală într'o zi 2—3 femei. Acest soi de mașină de spălat s'a vândut în mii de bucăți și s'a dovedit a fi cea mai bună mașină de spălat, nu strică haina și n'o îngălbinește.

De vânzare la fabricantul:

JERGER JAKAB

FABRICĂ DE MAȘINI DE SPĂLAT.

APATIN

(BĂCSKA).

Asortiment colosal

de noutăți de primăvară, pardesiuri pentru bărbați, băieți și copii, haine și pantaloni de modă, cu prețurile ieftine fixe indicate.

Szántó Mór és Társa

magazin de haine **ARAD**, palatul teatrului și colțul străzii Atzél Péter, în parter și la etaj. ● ● ● ● Serviciu prompt.

Firma noastră mai are filiale la:

Miskolcz, Arad, Sătmar, Sighetul-marmației, Sátorajanjhely, Salgótarján, Ód, Rozsnyó etc.

Sa 1078

Prețuri fixe!

Telefon nr. 421.

Noul nostru mare prețurent ilustrat îl trimitem oricui gratis și franco.

